

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. števil. 135 - Cena 3.- lire

TRST, sobota 20. oktobra, 1945

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-1.
Tel. št. 93306, 93307, 93308. Rokopisi se ne vračajo

Nismo pozabili, kako se nam je godilo pod laždemokratsko Italijo in pod fašizmom. In če bi to tudi hoteli pozabiti, bi pozabiti ne mogli, ker nas na to živo spominjajo najnovejši izpadi nestrpnosti. Ta teror nam je v resen opomin, česa naj pričakujemo, ako bi nas zadela nesreča, da bi bili zopet priključeni Italiji.

Bliza se ura sodbe

Priprave za proces proti največjim vojnim zločincem

V Nürnbergu se vrše zadnje priprave za največji proces vseh časov — proces proti nacističnim organizatorjem te vojne, proti voditeljem in izvajalcem najhujših pustošenj, kar jih je sploh kdaj bilo v zgodovini.

Obtožnica je bila 18. t. m. objavljena istočasno po radijskih oddajah iz Londona, Moskve, Pariza in Berlina.

Do odločitve obtožnice se je v Berlinu sestalo mednarodno vojaško sodišče.

Podajamo vam izvlečke iz obtožnice, ki se nanašajo na nekatere najhujših nacističnih osebnosti:

Göring je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast ter utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Skupno z nacističnimi zločinci je pripravil napadalne vojne. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih in zločinih proti človečnosti v raznovrstnih dejanjih proti ljudem in proti imovini.

Ribbentrop je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast. Pripravil je skupno z ostalimi nacističnimi zločinci vojno, ki je krila mednarodne pogodbe, dogovore in jamstva. S popolno osebno odgovornostjo je delal načrte za zunanjo politiko. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini na zasledenih področjih.

Hess je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast ter utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Voden je vojaške, gospodarske in psihološke priprave za vojno. Sodeloval je pri političnem pripravljavanju napadnih vojn, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

Krupp je podpiral prihod nacističnih zločinov na oblast in utrjevanje njihove oblasti v Nemčiji. Sodeloval je pri vojaški pripravi nacističnih zločinov na napadalne vojne, ki so kršile mednarodne pogodbe, sporazume in jamstva. Dovoljeval je, vodil in sodeloval pri vojnih zločinih, zlasti pri zločinih proti ljudem in imovini.

glavnih tožnikov, se poča z zločini, ki so jih zagrešili sledi obtoženci: Hermann Wilhelm Göring, Rudolf Hess, Joachim von Ribbentrop, Robert Ley, Wilhelm Keitel, Ernst Kaltenbrunner, Alfred Rosenberg, Hans Frank, Wilhelm Frick, Julius Streicher, Walter Funk, Gustav Krupp von Bohlen und Gabelbach, Karl Dönitz, Erich Raeder, Baldur von Schirach, Fritz Sauckel, Alfred Jodl, Martin Bormann, Franz von Papen, Arthur Selts Inquart, Albert Speer, Konstantin von Neurath in Hans Fritzsche — posamezni in kot člani ene sleden skupin ali organizacij, ki so ji pripadali, namreč: Vlada, vodilno osebje narodno socialistične stranke, varnostni odredi nemške narodno socialistične stranke (SS) vseh št. skupine varnostne službe (SD), državna tajna policija (Gestapo), napadalni oddelki nemške narodno socialistične stranke (SA), generalni štab in Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil, vse kot navedene v seznamu »B«. V smislu člena 16 in 23 statuta mednarodnega vojaškega sodišča se lahko obtoženci branijo sami ali pa si izberejo zagovornike med pravniki, ki imajo pravico vršiti svojo dolžnost pred sodiščem v svojih lastnih jezikih, ali pa s posebnim zagovornikom svetom, ki ga bo določilo vojaško sodišče. Posebni tajnik sodišča ima nalogo, da pouči obtožence o njihovih pravicah.

Bruxelles, 19. Reuter. — Štiri organizacije, ki predstavljajo 35.000 belgijskih ujetnikov v nemških koncentracijskih taboriščih, so izdale danes izjavo, v kateri protestirajo proti počasnosti procesa proti belgijski tolpi, ki se vrši v Luneburgu že 5 tednov.

«V imenu teh, ki so bili nizkotno umorjeni, kličemo: Dovolj je odlašanja in te komedije, naj bo zadovoljeno pravico!»

Nürnbergski proces

Nürnberg, 19. — Uradno naznanjajo, da se bo nürnbergski proces proti 24 glavnim nacističnim vojnim zločincem začel 10. novembra.

Angleški list o Jugoslaviji

Reuter, London, 18. — Posebni dopisnik, ki v današnjem »Timesu« podaja potek dogodkov v Jugoslaviji, izjavlja, da ni nobenega drugega programa, kakor program Narodne osvobodilne fronte Jugoslavije. Članek zaključuje: »Opozeljuje fronto izvirja iz voditeljev ene ali dveh okrajnih strank, kakor n. pr. Grohovi srbski demokrati, Beličevi socialisti (čigar stranka trpi zaradi dvomljive preteklosti njenega starega voditelja Topalovića, ki je bil v tesnih stikih s Mihajlovićem) in nekoliko pristajalcev dr. Mačka v Hrvatski kmetijski stranki. Ti ljudje niso predložili nobenega drugega programa. V kolikor je mogoče od sedaj videti, bi z veseljem prevzeli uspehe in metode fronte, toda želeli bi okrniti oblast komunistične stranke. To se zdi bolj osnovano iz daljave, kakor pa na licu mesta. Niti eden izmed voditeljev opozicije ni igral kakršne koli vloge v vojni; niti eden izmed njih nima zasluga pri izgradnji sistema, ki je, pa naj ima kakršne koli napake, napravil deželo spet na noge. Vrh tega pa so to samo poklicni politiki svojih strank.

Komunisti sami uživajo ugled, kakršnega ni prej poznala nobena jugoslovanska stranka. Ukrep, ki so jih od sedaj uvedli — federalna rešitev narodnostnega vprašanja, agrarna reforma, ki je omejila posestva na 50 ha i. t. d. — so tisti, ki so jih v zadnjih 20 letih zagovarjali strokovnjaki.

Volitve so v predvojni Jugoslaviji bile brez izjeme sleparija. Tito je srečen, ker se bodo vršile njegove prve volitve v času, v katerem bi mu pomanjkalo druge alternative zagotovitve nesporne večine s poštenimi sredstvi. Sedanje oblasti morejo, če hočejo, ojačiti svojo oblast a posebno odliko, da so bili prvi, ki so izvedli svobodne volitve. Ko bo nova vlada izvoljena, bo njena stalnost odvisna od njenih uspehov pri obnovi dežele. In to bo še spet odvisno od stopnje zaupanja in sodelovanja, katerega bo mogla še nadalje zahtevati od kraljevnih odborov. Jugoslavozi sami bodo šli v naprej presojač nov režim preje na podlagi njegovih uspehov, kakor pa njegovega političnega naziva. Če želimo, da bo naše lastno presojanje realistično, potem bo moralo temeljiti na istih merilih.

Obnova ribarstva v dalmatinskem Primorju

Beograd, 19. Tanjug. — Ribarstvo je najvažnejša panoga našega gospodarstva v Primorju. Po statistiki iz 1940. leta je bilo v Dalmaciji 31.513 ribičev, od katerih je bilo vsajega skupaj 3.000 poklicnih. Med vseh je bilo uničenih 40% ribičev. Priprave. Po osvoboditvi Dalmacije so pričeli obnovljati ribarstvo in nabavljati ribiške pravice, tako da je danes ribarstvo obnovljeno za približno 80% glede na položaj pred vojno. Letos so ulovili 400 vagonov rib. Te ribe grejo na trg preko zadrug. Zadrug se oskrbuje vabe ribiče s pogonskim materialom in drugimi potrebščinami v vrednosti nad 9 milijonov dinarjev. V Splitu, Zadru, Dubrovniku, Šibeniku in Makarski je bilo prodanih 900.000 kg svežih morskih rib po povprečni ceni 10 din za 1 kg. Izven teh glavnih aradišč je bilo prodanih 980.000 kg rib. Načrtujejo je bilo 170.000 kg rib. Razen tega je bilo prodanih še 200.000 kg

rib izven ribiških zadrug. Za prodane ribe znaša izkupicek 56 milijonov dinarjev. To je približno šestletna glede na proračun ribiških zadrug. Danes je v dalmatinskem Primorju 46 ribiških zadrug, 1940. leta jih je bilo 90. Ribstvo je sedaj pred zimsko sezono, zato se vrši organizacija v tem smislu.

Skrb za otroke v Jugoslaviji

Beograd, 19. Tanjug. — V okviru skrbi, ki so jo podželel za vojne sirote in siromašne otroke Bosne in Hercegovine bodo Slovenci v sporazumu narodne vlade Bosne in Hercegovine in narodne vlade Slovenije sprejeli na zimsko preskrbo in za prve pomladanske mesece 5 tisoč otrok iz Bosne in Hercegovine. Razen tega bodo sprejeli še 200 na pljučnih bolnih otrok, katerim bodo zagotovili zdravljenje v zdraviliščih. Stviljo otrok, ki jih bodo poslali v Slovenijo iz banjaškega okrožja znaša 1.000, iz bihaškega 1.000, iz sarajevskega 1.000, iz tuzlanskega in dobojskega 500, iz travniškega 500, iz mostarskega 500 in iz Sarajeva 500. Prvi transport bo odšel iz Sarajeva 19. oktobra, z njim pa bodo potovali tudi 1 zdravnik, ena bolničarka in 10 spremenjilcev.

Deklaracija bolgarske agrarne zveze

Sofija. — Upravni svet bolgarske agrarne ljudske zveze, ki je zasedal od 10. do 14. oktobra je večerjal izdal deklaracijo.

Deklaracija izjavlja, da se je upravni svet enoglasno odločil, podpirati deklaracijo zveznega urada z dne 10. oktobra 1945, ki obravnava gospodarska vprašanja. Upravni svet bo vztrajal na tem, da se kar najhitreje uredi ta deklaracija.

Deklaracija pravi nadalje: »Politiške opozicije, razcepiti ljudske sil, izpodkopati ugled Domovinske fronte in s tem onemogočiti politični razvoj dežele, je treba odločno zavražati. Ti politiki jasno prikazujejo svoje načrte reakcije ter pomnožno kašično veliko potreba je Domovinske fronte za ljudske množice, ker se v njenem okviru združujejo vse ljudske sile in ker jamči za ljudske pravice in svobodine. V preteklem letu je Domovinska fronta dosegla odlične uspehe v upravi dežele. K temu so pripomogli tudi mi, kar kaže velike možnosti, ki jih daje Domovinska fronta. Upravni odbor z zadovoljstvom opazuje, da se vedno več in več članov zveze udeležuje upravnih in državnih. Na ta način se bolgarska agrarna ljudska zveza stalno približuje bolj odgovornim mestom v upravi dežele; to ojačuje oblast Domovinske fronte ter omogoča sodelovanje med kmeti, delavci in naprednimi intelektualci.

Opozarjajoč na slogo, ki vlada v bolgarski agrarni ljudski zvezi, govori upravni svet v svoji deklaraciji rodoljubno, da naj nadaljujejo borbo proti vsem političnim, ki bi hoteli razcepiti kmetičke množice.

Izstop laburistov iz južnoafriške vlade

Pretoria, 19. — V Pretoriji so danes objavili, da bo laburistična stranka koncem oktobra izstopila iz južnoafriške koalicijske vlade, ki so jo sestavili ob izbruhu vojne.

Maršal Tito odlikovan

Beograd, 19. Tanjug. — Predsedno časne narodne skupščine demokratske federativne Jugoslavije je odločilo, da se za izredne zasluge, ki jih ima za ustvaritev države in edinstva med narodi Jugoslavije, odlikuje z redom »Bratstva in Edinstva I. stopnje« ministri predsednik in ministri za narodno obrambo maršal Jugoslavije Josip Broz Tito.

Predsedstvo časne narodne skupščine demokratske federativne Jugoslavije odločuje, da se za spretnost pri poveljevanju, posebnost in podvige in pokazano hrabrosti odlikuje z redom »Partizanske zvezde I. stopnje« ministri predsednik in ministri obrambe maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, 18. oktobra 1945., v Beogradu.

Tito je sprejel ameriškega veleposlanika

Beograd, 19. — Maršal Tito je sprejel večeraj veleposlanika Združenih držav.

Razgovorom je prisostvoval jugoslovanski zunanji podminister general-major Velebit.

Ehrenburg v Beogradu

Beograd, 19. Tanjug. — V zvezi z obletnico osvoboditve Beograda je znanj sovjetski pisatelj Ilja Ehrenburg, ki je prišel pred dvema dneva v Beograd, podal predstavniki tiska izjavo, v kateri pravi: »Veseli me, da sem v Jugoslaviji na predvečer slovesnega dne, ko bo Beograd slavil svojo osvoboditev. V najtežjih dneh vojne je bila jugoslovanska narodno-osvobodilna vojska edina armada v Evropi, ki se je borila skupno z Rdečo Armado proti fašističnim napadalcem. Se danj imamo: mnogo prijateljev, to da pravi prijatelji dokazuje svoje prijateljstvo v težkih dneh.

Narodi, ki so pokazali tako humanost, lahko mirno in radostno slavijo obletnico osvoboditve svoje prestolnice. Takega naroda ne morejo prestrašiti nobene grožnje. Tak narod gre po svoji poti in prepričan sem, da bo ustvaril srečo na svojem ozemlju.

Sprejem pri Dr. Ribarju

19. Tanjug. — Novo imenovani češkoslovski poslanik v Jugoslaviji, dr. Korbel, je obiskal dr. Ivana Ribarja, predsednika časnega parlamenta in se s njim zadržal dalj časa v prijateljskem pogovoru.

Obletnica smrti Gortana

Zagreb, 19. Tanjug. — Ob 16. obletnici smrti Vladimirja Gortana je ljudska fronta v Zagrebu priredila v svojih društvenih prostorih svečano komemoracijo. V govoru na tej komemoraciji je bilo prikazano delo Vladimirja Gortana in njegova borba za svobodo. Komemoracije se je udeležilo mnogo ljudi.

Češkoslovanska delegacija v Beogradu

Beograd, 19. Tanjug. — V Beograd je prispela češkoslovanska delegacija pod vodstvom dr. Redera, predstavnik zunanje ministarstva, ki se bo pogajala z jugoslovanskimi predstavniki za sklenitev sporazuma o letalskem prometu med Jugoslavijo in Češkoslovasko.

Iz Grčije

Athene, 19. — Časopis »Eleftheria« prikazuje v uvodniku reakcionarno vlogo militarističnih in rojalističnih krogov za časa zadnje vladne krize. Časopis pravi, da so visoki častniki armade, mornarice, orožništva in policije izjavili »pristojnim osebam«, da bi v primeru, če bi bila sestavljena demokratska vlada, centra ali kakršnakoli druga vlada, najprej proti njim samim, izbruhnil v deželi »nemiri«.

Fašisti na Svedskem

Stokholm, 19. Tass. — Svedski časnik Rosen je deszertiral v aprilu 1945 iz švedske armade in se pridružil Nemcem na Norveškem. Po nemški predaji na Norveškem, se je Rosen vrnil na Svedsko in vložil žalobo, da bi bil zopet sprejet v švedsko armado. Prošnja je bila zavrnjena, toda zaradi dezertiranja ni prišel pred sodišče.

Časopis »Dagens Nyheter« piše: nižji častnik Rosen je na Svedskem že tri mesece in pol, toda od sedaj ga niso zaprli. Ali smemo trpeti, da se švedski častnik, ki je oskrbnil čast vojne dežele v očiščenju njegovega naroda, svobodno kreta? Ljudstvo sprašuje, po tem, čim je spoznalo, da vojaške in sodne oblasti kakor tudi bivši ministri za narodno obrambo Sheld niso podvleke nobenih ukrepov, ki so tem v zvezi.

V uvodnem članku pod naslovom »Fašisti postajajo na Svedskem« lastni piše list Arbeteren sledi: Čez nekaj časa naj bo Svedska pridobila traja naslov paradiža za fašistične elemente. Na Svedskem obrekujejo fašisti tuje protifašistične borbe. Na Svedskem lahko častnik dezertira iz armade, se pridruži hitlerjevemu v boju proti bratškemu norveškemu narodu, se vrne domov in se drzne zahtevati, da zopet sprejmejo v švedsko armado. Najvišje vojaške oblasti in tudi ministri za obrambo so bili poučeni o Rosenovi vrnitvi. Toda od sedaj se niso ukrenili ničesar, da bi ga poklicali na odgovor. Pred kratkim je ministri za obrambo objavili, da so med vojno preiskovali zadržanje častnikov do fašističnega režima. Toda takim izjavam je težko verjeti. Kot poročajo, bo vada skusila dobiti podatke, ki se tičejo

Delo pripravljajalne komisije Združenih narodov

London, 18. — Izvršni odbor pripravljajalne komisije Združenih narodov je danes predložil, da se ustavi začasni odbor za zaupno upravo, od katere naj bi bila odvisna osem, ki so podvržena mednarodnemu nadzoru.

Danes so objavili podrobnosti o zadnji seji, na kateri je izvršni odbor sklenil, da bo organizacija Združenih narodov imela svoj stalni sedež v Združenih državah.

Stavke pristaniških delavcev v ZDA

London, 19. Reuter. — 35.000 stavkojuhih pristaniških delavcev v ZDA je končalo a stavko, toda približno enako število v Britaniji stavka še nadalje.

Razširjena ameriška premoženost na stavka, je bila prav tako preklicana. Čeprav je stavka po skoraj enomesečnih pogajanjih uradno končana, bo vendar trajalo najmanj teden dni, preden bo mogoča normalna produkcija.

Stavka 6.000 delavcev iz elektrarn v Michiganu ograja preskrbo velikega ozemlja.

Peturna konferenca med delodajalci in predstavniki pristaniških delavcev je dovedla pogajanja do zastaja. Delodajalci žele delavce na delo, preden bodo razpravljali o pogojih, pripravljeni pa so za najmanj 10% plače za vsak mesec

Čudno postopanje

London, 19. Tanjug. — Po vesteh agencije Reuter poroča liberalni list »News Chronicle«, da je britanski zunanji minister odklonil vizeletom delavcem Albanije, Bolgarije in Rumunije, da bi se udeležili mladinskega kongresa, ki se bo pričel 28. X. v Londonu. Vest je izjavila pri organizatorjih kongresa presenečenje. Uradni britanski krogi pojasnjujejo odklonitev vizuma s tem, da Britanija ne sprejema nobenih delegacij iz bivših sovražnih dežel. Dejstvo pa je, da je italijanska delegacija dobila vize.

Dva primorska delegata povabljena v London

Pred dnevi je Svetovni odbor s sedežem v Londonu naslovil na Antifašistično mladino Julijske kraji, ne povabil na posle na svetovni kongres mladine, ki se bo začel zadnje dni tega meseca v Londonu, dva svoja delegata in sicer enega Italijana in enega Slovana.

Iz Grčije

Athene, 19. — Časopis »Eleftheria« prikazuje v uvodniku reakcionarno vlogo militarističnih in rojalističnih krogov za časa zadnje vladne krize. Časopis pravi, da so visoki častniki armade, mornarice, orožništva in policije izjavili »pristojnim osebam«, da bi v primeru, če bi bila sestavljena demokratska vlada, centra ali kakršnakoli druga vlada, najprej proti njim samim, izbruhnil v deželi »nemiri«.

Kakor se je opazilo jasno pripranje antifašistov, tako se je tudi pojavilo grupiranje fašistov, okupatorjev in domačih pomagačev. Po ulicah so hodili drug poleg drugega Nemci, ljotičevci, nedelčevi, pa tudi četniki, ki so tako radi tajili svoje sodelovanje z okupatorjem. Vsaak dan jih je bilo več na ulicah. Sprehajali so se po mestu, obiskovali so trge in agitirali za oblast, ki jo bodo baje sprejeli v par dneh, zekar imajo tudi pristaneke... ruske komande, Zatrejalci so namreč, da so se sestali v Kladovu z rusko mislijo, ki je na to že pristala.

V tej zvezi in družbeno organizaciji si ljudski neprijatelji, ni bilo več zavezanosti bombardiranj. Nervozno so vsi pričakovali nekaj novega, vselega. Tovarniški delavci so bili že na položajih, razdelili so aj orožje in čakali na brate partizane in Ruse. Vsi nemški pozivi in ukrepi niso nič več zalegli.

Z vrha grška Zvezdarnica je vedno bolj intenzivno bruhalo ogenj 5 nemških topov v vzhodni smeri proti Pančevu. Rusi niso odgovorili. Ljudje so drug drugega prebravili, da so Rusi tu in tam, da so partizani zavzeli to in ono bližnje mesto ali vasa. Vendar ni bilo nikogar, ki bi vedel povedati kaj točnejšega. Okoli 10. oktobra so se cevi topov z Zvezdarnice in drugod obrnile proti jugu. Istrskeli so revali zrak v smeri proti Grocki. Kmetiji so prinášali vedno bolj alarmne vesti, kaj točnega pa tudi oni niso nič vedeli povedati.

Posamezni partizani so se še pojavljali ponekod na periferijskih ulicah in delih mesta. Ljudstvo jih je grabilo z navdušenjem. Nemci niso ujeli nikogar.

Ponoči so se pokale puške po ulicah in tepega sončnega jutra, 10. oktobra, smo opazili tri ruske vojaške, kako gredo skozi ulice proti središču mesta, z njimi pa velika gruča ljudi, z zastavo in peteterakro zvezdo. Njihovi spremenjilci so prepevali, vriskali in prebričali ni misli na Nemce, ki so bili mogoče že v sosedni hiši. Vsepolno je bilo občutje z zastavo in cvetjem, od vse povsod je ljudstvo nudilo junakim Rdečearmejcem cvetja, špagne, cigarete, slaščice in tradicionalne bele platnene brisače v znak bratstva. Rdečearmejci so jemali le malo, saj je bilo vsega preveč. Vzele so pa cigarete, o-

Ob obletnici osvoboditve Beograda

20. oktobra pretekelega leta so odinice JA skupno a slavnosti rdečearmejske osvoboditve Beograda. Ob obletnici tega pomembnega dogodka — praznika vseh jugoslovanskih narodov nam je očitve, tov. Zabrjo Albin, napisal nekaj spominov te borbe za osvobodjenje jugoslovanske prestolnice.

Ze pred 1. oktobrom se je bliskovito razširila po Beogradu vest: Rusi so v Kladovu!

Ta kratka vest je navdahnila novo življenje vsem Beogradčanom, obrabi so se zvedrili, oči so dobile nov sijaj, srce se je napolnilo z upom. Nemška komanda je prepovedala izhod iz stanovanj od 7 ure zvečer do 6 ure jutraj. Kljub omejitvi gibanja, je ljudstvo to smatralo za dober znak. Tovarne že dalj časa niso delale, nemški, nedelčevski, in ljotičevski vojski pa so se vedno bolj vdajali pradi. Vsa se je opravljala zaradi uniforme, ki jo so nosili in skušali s puhlim besedičenjem preprečiti nedostopne tovarniš v gostini, da se je vedno boril le za arško ljudstvo, da je vedno branil partizane, da ni nikoli storil nikomur nič žalega in da ni nikogar oropal. Bivši volkovci so hoteli čez noč postati ovce. Tisti, ki so partizane zmerjali za banditi, so jih »vgrnili« na stopnje političnih nasprotnikov, ki jim hrabrosti ni mogoče odrekat. Vse to je spravilo ljudstvo v novo razpoloženje. Prebivalstvo je bežalo na deželo z majhnimi vozčki in nosilo s seboj le najnujnejše. Travaj niso več vozili. Večkrat so ljudje iz dežele bežali v mesto. Nekateri so se smatrali varne v mestu, drugi pa na vasi. Trgovine so bile zaprte, nemške patrulje pa vedno na ulicah. Nikogar nisi videl na delu. Le postaja je bila živa. Tu so čakale cele kompozicije vlakov, ki so vozile v Nemčijo ozaslužne domoljube, kot so se sami nazivali, okupatorske sodelavce, kot jih je ljudstvo smatralo in nazivalo. Po mestu pa so plakati pozivali vse »poštene« Srbe, nacionalno »inteligencijo« in vsakogar, naj se obrnejo na nemško komando, če želijo v Nemčijo pred nevarnostjo »sovražniških hord in domačih komunistov, ki vsevprek koljejo, kar je poštenega srčstva«.

Borba do središča mesta je šla razmeroma hitro v štirih dneh sta bili osvojeni več kot dve tretjini mesta. Težave so nastale okoli postaje okoli Terazij, pri blokih ministrstev, kjer so bile same velike palače, močno utrjene, in na trdnjavi Kallmege. Tu so morali intervenirati tudi »Ketjuše«, raketni topovi s šestnajstimi, istočasno, izstreljenimi bombami.

V najbolj ogorčeni borbi za središče je za predel ob Donavi je prišla v hrbet sovjetske partizanski vojski kolona dveh nemških tankovskih divizij, ki je prodirala iz Srbije od Smedereva. Borba je bila zelo ostra ali kratka — v enem samem dnevu sta predstavljali obe diviziji le še žalosten spomin na nekdanjo nemško obolost.

Sodelovanje ljudstva v borbah je bilo tako množično, da je morala oblast, ki je bila postavljena je drugi dan, zavirati pretehtivo sodelovanje civilstov v vojnih operacijah. Delavci, trgovci, uradniki, kuharice in sploh vsi, mlado in staro, je pomagalo svoji vojski. Organizirali smo še prvo jutro toplo hrano za partizane, jim preskrbeli cigarete, vina itd. V osvobodnem delu mesta so se še prve dni rušili bunkerji, mladine je prirejala sestanke in organizirala kopanje grobov, čiščenje ulic, dovažanje vode iz vodnjakov, ter vodovodnih delov — skratka ni bilo šive duše od 8 let naprej, ki bi ne delala za skupnost, čeravno so še vedno lestele nemške granate v nekatere mestne okraje.

Velik most čez Savo je bil miniran, pa ga je rešil nek učitelj, ki je preprečil eksplo do min, tako, da so takoj zdrveli sovjetski tanki čez most. S tem so preprečili bag obkoljenim Nemcem.

Ljudje, posebno v središču, so v teh dneh pretrpeli

